ประโยค ป.ธ. ๖
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๒

๑. ได้ยินว่า วันหนึ่ง พระนางรูปนันทานั้น ทรงดำริว่า พระเจ้าพี่องค์ใหญ่ของเรา สละสิริราชสมบัติผนวชแล้ว เป็นพระพุทธเจ้าผู้เป็นอัครบุคคลในโลก แม้โอรสของพระเจ้าพี่องค์ใหญ่นั้น พระนามว่าราหุลกุมาร ก็ผนวชแล้วในโลก แม้เจ้าพี่ของเรา ก็ผนวชแล้ว แม้พระมารดาของเรา ก็ผนวชแล้ว ถึงตัวเรา เมื่อหมู่พระญาติจำนวนเท่านี้ผนวชแล้ว จักทำอะไรในเรือนได้ จักผนวชบ้าง (ดีกว่า) ฯ พระนางเสด็จเข้าไปยังสำนักนางภิกษุณีผนวชแล้ว เพราะความเยื่อใยในพระญาติเท่านั้น หาใช่เพราะศรัทธาไม่ แต่เพราะมีพระสิริโฉมงดงาม จึงปรากฏพระนามว่า รูปนันทา ฯ พระนางได้สดับว่า ข่าวว่า พระศาสดาตรัสว่า รูปไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จึงไม่เสด็จไปเผชิญพระพักตร์พระศาสดา ด้วยเกรงว่า พระศาสดาจะพึงตรัสโทษในรูปแม้ของเราซึ่งน่าดูน่าชมอย่างนี้ ฯ ชาวพระนครสาวัตถีถวายทานแต่เช้าตรู่ สมาทานอุโบสถศีลแล้ว ห่มผ้าสะอาด มีมือถือของหอม และพวงมาลัยเป็นต้น ประชุมกันฟังธรรมในพระวิหารเชตวันในเวลาเย็น ฯ แม้ภิกษุสงฆ์ ผู้เกิดพอใจในพระธรรมเทศนาของพระศาสดา ก็ย่อมไปวิหารฟังธรรม ฯ ชาวพระนครสาวัตถีเหล่านั้น ครั้นฟังธรรมแล้ว (ขณะ) กำลังเดินเข้าเมือง ก็สนทนากันเฉพาะเรื่องคุณความดีของพระศาสดาเท่านั้นเข้าไป ฯ

๒. พระนางรูปนันทา ได้สดับคำพรรณนาคุณของพระตถาคตเจ้าจากสำนักนางภิกษุณีทั้งหลายและอุบาสิกาทั้งหลายแล้ว จึงทรงพระดำริว่าคนทั้งหลาย พากันกล่าวสรรเสริญพระเจ้าพี่ของเราอย่างเหลือเกินทีเดียว แม้เพียงวันเดียว พระองค์เมื่อจะตรัสโทษในรูปของเรา จักตรัสได้สักเท่าไร ถ้ากระไร เราไปพร้อมกับนางภิกษุณีทั้งหลาย ไม่แสดงตนเลย เฝ้าพระตถาคตเจ้าฟังธรรมแล้วพึงมา ฯ พระนาง จึงตรัสบอกแก่นางภิกษุณีทั้งหลาย

ว่า วันนี้ฉันจักไปฟังธรรมด้วย ฯ นางภิกษุณีทั้งหลายพากันดีใจว่า นานหนอ พระนางรูปนันทาเกิดความปรารถนาจะไปยังสถานที่บำรุงพระศาสดาขึ้น วันนี้พระศาสดาจักทรงแสดงพระธรรมเทศนาอย่างวิจิตร เพราะอาศัยพระนางรูปนันทานี้ ได้พาพระนางออกไปแล้ว ฯ ตั้งแต่เวลาที่ออกไป พระนางทรงดำริว่าเราจักไม่แสดงตัวแน่นอน ฯ พระศาสดา ทรงพระดำริว่า วันนี้ รูปนันทาจักมาสู่ที่บำรุงของเรา พระธรรมเทศนาเช่นไรหนอแล จึงจะเหมาะแก่เธอ ทรงทำความตกลงพระทัยว่า รูปนันทานั่นเป็นผู้หนักในรูป มีความเสน่หาในร่างกายรุนแรง การใช้รูปนั่นแหละ ถอนความเมาในรูปเสีย จึงจะเหมาะสมแก่เธอ เหมือนการเอาหนามบ่งหนาม ในเวลาที่นางเข้าไปสู่ที่ประทับ จึงทรงเนรมิตหญิงรูปงามคนหนึ่ง ซึ่งมีอายุราว ๑๖ ปี นุ่งผ้าสีแดง ตบแต่งด้วยเครื่องประดับครบครัน ถือพัดยืนถวายงานพัดอยู่ใกล้พระองค์ด้วยพระกำลังฤทธิ์ ฯ ก็แล พระศาสดาและพระนางรูปนันทาเท่านั้น ทรงเห็นหญิงนั้น ฯ พระนางรูปนันทาเข้าไปสู่ที่ประทับพร้อมกับนางภิกษุณีทั้งหลาย ยืนอยู่ข้างหลังพวกนางภิกษุณี ถวายบังคมพระศาสดาด้วยเบญจางคประดิษฐ์แล้ว นั่งลงในระหว่างภิกษุณีทั้งหลาย และดูพระศาสดาตั้งแต่พระบาทขึ้นไป เห็นพระรูปโฉม ของพระศาสดา อันงดงามด้วยพระลักษณะอันรุ่งเรืองด้วยอนุพยัญชนะ ล้อมรอบด้วยพระรัศมีวาหนึ่ง ฯ แลดูพระพักตร์อันผุดผ่องดุจพระจันทร์เพ็ญ เหลือบไปเห็นรูปหญิงซึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ ฯ

พระนาง มองดูหญิงนั้นแล้ว หันมามองดูตัว ก็เหยียดตนลงเทียบนางกาเบื้องหน้านางพญาหงษ์ทอง ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ.๖
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. สา กิเรกทิวสํ จินฺเตสิ มยฺหํ เชฏฺฐภาติโก รชฺชสิรึ ปหาย ปพฺพชิตฺวา โลเก อคฺคปุคฺคโล พุทฺโธ ชาโต ปุตฺโตปิสฺส ราหุลกุมาโร ปพฺพชิโต ภาตาปิ เม ปพฺพชิโต มาตาปิ เม ปพฺพชิตา อหัปิ เอตฺตเก ญาติคเณ ปพฺพชิเต เคเห กึ กริสฺสามิ ปพฺพชิสฺสามีติ ฯ สา ภิกฺขุนูปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชิ ญาติสิเนเหเนว โน สทฺธาย อภิรูปตาย ปน รูปนนฺทาติ ปญฺญายิ ฯ สา สตฺถา กิร รูปํ อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา เวทนา สญฺญา สงฺขารา วิญฺญาณํ อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตาติ วทตีติ สุตฺวา เอวํ ทสฺสนีเย ปาสาทิเก มมาปิ รูเป โทสํ กเถยฺยาติ สตฺถุ สมฺมุขีภาวํ น คจฺฉติ ฯ สาวตฺถิวาสิโน ปาโตว ทานํ ทตฺวา สมาทินฺนุโปสถา สุทฺธุตฺตราสงฺคา คนฺธมาลาทิหตฺถา สายณฺหสมเย เชตวเน สนฺนิปติตฺวา ธมฺมํ สุณนฺติ ฯ ภิกฺขุนีสงฺโฆปิ สตฺถุ ธมฺมเทสนาย อุปฺปนฺนจฺฉนฺโท วิหารํ คนฺตฺวา ธมฺมํ สุณาติ ฯ ธมฺมํ สุตฺวา นครํ ปวิสนฺตา สตฺถุ คุณกถํ กเถนฺตาว ปวิสนฺติ ฯ (ธมฺมปทฏฺฐกถาย ปญฺจโม ภาโค หน้า ๑๐๒ – ๑๐๓)

๒. รูปนนฺทา ภิกฺขุนีนญฺเจว อุปาสิกานญฺจ สนฺติกา ตถาคตสฺส คุณกถํ สุตฺวา จินฺเตสิ อติวิย เม ภาติกสฺส วณฺณํ กเถนฺติเยว เอกทิวสัปิ เม รูเป โทสํ กเถนฺโต กิตฺตกํ กเถสฺสติ ยนฺนูนาหํ ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ คนฺตฺวา อตฺตานํ อทสฺเสตฺวาว ตถาคตํ ปสฺสิตฺวา ธมฺมํ สุณิตฺวา อาคจฺเฉยฺยนฺติ ฯ สา อหํ อชฺช ธมฺมสฺสวนํ คมิสฺสามีติ ภิกฺขุนีนํ อาโรเจสิ ฯ ภิกฺขุนิโย จิรสฺสํ วต รูปนนฺทาย สตฺถุ อุปฏฺฐานํ คนฺตุกามตา อุปฺปนฺนา อชฺช สตฺถา อิมํ นิสฺสาย วิจิตฺตํ ธมฺมเทสนํ เทเสสฺสตีติ ตุฏฺฐมานสา ตมาทาย นิกฺขมึสุ ฯ สา นิกฺขนฺตกาลโต ปฏฺฐาย อหํ อตฺตานํ เนว ทสฺเสสฺสามีติ จินฺเตสิ ฯ สตฺถา อชฺช รูปนนฺทา มยฺหํ อุปฏฺฐานํ อาคมิสฺสติ กีทิสี นุ โข

ตสฺสา ธมฺมเทสนา สปฺปายาติ จินฺเตตฺวา รูปครุกา เอสา อตฺตภาเว พลวสิเนหา กณฺฏเกน กณฺฏกุทฺธรณํ วิย รูเปเนวสฺสา รูปมทนิมฺมทนํ สปฺปายนฺติ สนฺนิฏฺฐานํ กตฺวา ตสฺสา วิหารํ ปวิสนสมเย เอกํ อภิรูปํ อิตฺถึ โสฬสวสฺสุทฺเทสิกํ รตฺตวตฺถนิวตฺถํ สพฺพาภรณปฏิมณฺฑิตํ วีชนึ คเหตฺวา อตฺตโน สนฺติเก ฐตฺวา วีชมานํ อิทฺธิพเลน อภินิมฺมินิ ฯ ตํ โข ปน อิตฺถึ สตฺถา เจว ปสฺสนฺติ รูปนนฺทา จ ฯ ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ วิหารํ ปวิสิตฺวา ภิกฺขุนีนํ ปิฏฺฐิปสฺเส ฐตฺวา ปญฺจปติฏฺฐิเตน สตฺถารํ วนฺทิตฺวา ภิกฺขุนีนํ อนฺตเร นิสินฺนา ปาทโต ปฏฺฐาย สตฺถารํ โอโลเกนฺตี ลกฺขณวิจิตฺตํ อนุพฺยญฺชนสมุชฺชลํ พฺยามปฺปภาปริกฺขิตฺตํ สตฺถุ สรีรํ ทิสฺวา ปุณฺณจนฺทสสฺสิริกํ มุขํ โอโลเกนฺตี สมีเป ฐิตํ อิตฺถีรูปํ อทฺทส ฯ สา ตํ โอโลเกตฺวา อตฺตภาวํ โอโลเกนฺตี สุวณฺณราชหํสิยา ปุรโต กากีสทิสํ อตฺตานํ อวมญฺญิ ฯ (ธมฺมปทฏฺฐกถาย ปญฺจโม ภาโค หน้า ๑๐๓ – ๑๐๔)